

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Acta Vitæ S. Ferdinandi, Regis Castellæ Et Legionis, Ejus
Nominis Tertii**

Papebrochius, Daniel

Antverpiæ, 1684

XIV. Terrestres quadam victoriolæ de Mauris, post pugnam navalem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42333

CAPUT XIV.

Terrestres aliquot victoriolæ de Mauris, post pugnam navalem.

145
Rex traje-
ta parte
exercitus

Necdum intellexerat Ferdinandus relatam à classe sua contra Mauros victoriam, quare in illius auxilium festinans etiam ipse, nocte prima dormivit ad Vadum quod à

a Palis *a* nuncupatur, idque ad decimum quintum diem Augusti. Altero die pervenit ad Turrim *b* appellatam ab Aquæductu; multumque exhibitaratus est, audito pugnae navalis successu; iussitque retroagi classem, & istuc *c* ubi ipse erat appellus. **c** Pelagius autem Correa Magister Ordinis S. Jacobi, cum equitatu suo, tam Fratrum quam secularium circiter ducentorum septuaginta capitum, fluvium *d* transivit subtus *e* Aznalfarache. Audax profecto **e** consilium: ad eam enim partem posuerat sese, transitum exercitui prohibiturus, Abenamafon Rex *f* Nieblæ; tota autem exinde terra erat Maurorum numero fere infinitorum, ipsumque Aznalfarache habebat equites peditesque, & ex toto districtu plurimi undique accurrebant. Ita Magister cum Equitibus suis quotidie pugnare debuit, modo cum unis, modo cum aliis, nullam ei requiem permittentibus: **f** & nihilominus semper remanebat victor, modo **g** confusis ordinibus recedere eos cogens, modo grades eorumdem strages edens.

eaque ripam
alteram ob-
tinente,

146 Videns autem Ferdinandus Rex, quanto discrimine versaretur Magister; Non est æqua, inquit, partitio inter nos & eos qui sunt trans flumen: hic enim sumus ad mille equites, & illi trecentos non numerant: oportet ergo ut aliqui adhuc eis se jungant. Itaque mandavit Roderico Flores, Alphonso Tellez, & Ferdinando Diãnez ut & ipsi ad alteram

ram ripam transirent: quod feliciter factum, magno rebus adjumento fuit, sicut infra dicitur. * Interim Rex ipse, cis flumen metatus castra, quotidianis etiam Maurorum incurfibus fatigabatur, nec pauca recipiebat ab iis damna, tam hominum quam jumentorum; idque hi faciebant citra periculum suum, eo quod regio tota esset plana, ubi insidias nullas timere debebant; opusque erat Christianis continuo manere in armis. Quare visum est Regi transferenda esse castra *b* Tabladam.

*cis flumen
castra me-
tatus in-
commoda*

h

147 Huc ergo cum procederet exercitus, latus ejus tegebat Eques quidam, Gomez Ruyz Manzanedo nuncupatus, cum cohorte Madritensi: in quem incurrentes magno cum impetu Mauri, equites duos & sex equos occiderunt. Tamen adeo generose repulsi sunt à Christianis, ut denique eos in fugam egerint fere Hispalim usque, multis Maurorum matatis, & equis captis; atque ita probe suorum cædem ultus est Gomefius. Traductus autem Tabladam exercitus, ut melius potuit castra munivit, pro exiguo numero quo constabat: necdum enim advenierant delecti à communitatibus milites: quare ut ab incurfibus Maurorum tutiores se redderent Christiani, circumdlexerunt iisdem castris profundam fossam.

*Rationem
mutat.*

148 Contigit porro quosdam equites egredi ad custodiam pabulatorum, post quos egressi sunt, aliquantam moram in castris trahentes, Don Garcias Perez de Vargas & alius quidam Eques, videruntque obviam sibi venire septem Mauros: quibus conspectis dixit ille alter D. Garcia, Domine, vertamur retro, ipsi enim septem sunt, nos autem dumtaxat duo. Cui Garcias, Non ita, inquit, mi Domine, sed progrediamur; neque enim nos audebunt expectare. Visa est alteri fiducia ista plena dementia: quare adducto fræno retro egit equum, rediitque in castra quam occultissime potuit, seque in

*Garcias Pe-
rez septem
Mauris oc-
currens.*

K 3

cento-

tentorium recepit. Erat interim in speculis Rex, & quoniam regio plana erat, ipse vero tentorium in editiori nonnihil loco habebat, vidit omnia quae agebantur, mandavitque ut in auxilium illius, qui solus pergere contra septem praesumebat, egredierentur aliqui. Sed Laurentius Xuarez, lateri assistens, qui viderat egredientem ex castris D. Garciam Perez, certoque sciebat ipsum hunc esse; Nihil, inquit, est opus, Domine mi Rex: eques enim ille est Garcias Perez, nec eget auxilio contra septem Mauros; qui, si noverint eum, cavebunt congressum; sin autem, videbit Celstudo sua quantus ille sit.

sp. Ante e-
minus Rege,

impune eos
transit:

149 Cum ergo Mauri appropinquarent, petiit a scutifero arma sua, mandavitque a se ne abiret longius; cassidem vero alliganti excidit pileolus inobservatus, atque ita viam est profecutus Garcias, pone subsequente scutifero. Mauri vero agnoverunt eum (erat enim inter ipsos famosus ex rebus quacumque occasione gestis) nec praesumpserunt eum aggredi, sed in utrumque latus viae partiti comminabantur. Transivit ergo Garcias, irretorto vultu eos intuens. Tunc illi abeuntes, substiterunt in loco, ubi Garciae pileolus de sub casside exciderat; quem deinde galeam dissolvens, ut deesse vidit, quaesivit ex scutifero ubinam is esset. Hoc autem respondente, se nihil de eo scire; intellexit Garcias excidisse eum sibi: ideoque resumens arma, relegere iter quo venerat voluit, mandans scutifero, ut attento oculo elapsum requireret. Graviter id ferens armiger, Eia, inquit, Domine, an tu propter pileolum vilem redire in tantum discrimen cupis? nec satis gloriae tibi esse putas, quod unus non timeris septem equitibus occurrere, eisque despectis progredi via tua? At Garcias: Tu vero, non vides, sine pileolo si sim, sine capite me esse? (erat enim calvus) & hoc dicens regressus est eo, ubi primum atma induerat.

iterumque
eodem rediens
ob amissum
pileolum,

150 Tunc Laurentius Xuarez redeuntem videns, inquit Regi: Vide quomodo regrediatur ad Mauros, aggressurus ultro eos, qui se aggredi transeuntem timuerunt: nunc videbis quam fortiter in eos investurus se sit, si forte eum audeant præstolari. Ast hi redeuntem versus se conspicati, receperunt sese, nec ausi sunt hominem expectare. Tum iterum Laurentius: Eccum, ut dixeram; nonaudent septem Mauri expectare unum Garciam Perez, quod Celsitudini tuæ specimen sit ejus famæ, qua etiam hostibus noti sunt generosiores Equites tui. Denique perveniens ad locum Garcias ubi pileolus exciderat, armigero defilire in pedes jussu ipsum recepit capiti- que imposuit, atque ad pabulatores perrexit. Re- versis autem equitibus iis, quos egressos diximus, ad illorum custodiam, cum iisque Garcia; quæsiuit ex eo coram Rege Laurentius, ecquis fuerit Eques iste, qui eum deseruerat. Sed Garcias negavit se novisse hominem, neque patienter tulit se in faciem laudatum: idem vero postea sæpe interrogatus, semper excusavit se scire quis esset, quamvis hominem quotidie videret in castris; nolebat enim quidquam ejus famæ detractum, qui vulgo bonus Miles habebatur; sed & armigero inhibuerat, ne cuiquam faceret illum notum, interpositis minis si aliter fecisset.

151 Translatis, ut dictum est, Tabladam castris, impetum in ea Mauri fecerunt, ex ea parte quam tenebant Magistri Calatravæ, Alcantaræ k, & Alcarnizii l, inventosque ibidem verveces aliquot abducebant. Quod intuens Ferdinandus Ordoñez Magister Calatravæ aliique Magistri, una cum suis Fratribus, celeriter infecuti sunt Mauros. Cum vero eos jam pene attigissent, inciderunt in locum ubi Mauri Equites quingenti se collocaverant, porroque pergentes venerunt in locum alium insidiarum, ubi equites trecenti subsistebant cum multo peditatu. Tum vero utrimque erumpentes in Christianos, in

K 4

medio

medio eorum deprehensos, acriter eos ceperunt hinc & inde urgere. Qui tali in discrimine postcos se reperientes, & vel moriendum sibi vel vincendum esse, Deo commendaverunt animas suas; tantoque cum impetu insiluerunt in barbaros, ferientes à dextris atque sinistris, ut denique in fugam utroque compulerint, quamvis nonnumquam subsistentes ac pugnam redintegrantes. Duravit autem certamen istud ab aurora usque in horam nonam, in quo multi Mauri tam equites quam pedites occubuerunt; Christiani vero, obtenta victoria revertentes ad castra, obviam habuerunt Ferdinandum Regem auxilio sibi venientem, cum quo pariter regressi sunt exultantes ob successum.

victores redierunt.

alii similiter

152 Talia dum agerentur ex hac fluminis parte apud Regem Ferdinandum, in altera erant Magister Pelagius Correa, Rodericus Flores, Alphonsus Telles & Ferdinandus Diañez, stationem habentes subtus Arnalfarache: qui procedentes inde irruerunt in Gelves *m*; atque adeo strenue oppugnarunt, ut in locum ingressi occiderint aut ceperint Mauros omnes intus repertos, cum opulentis spoliis. Hinc vero perrexerunt Trianam, unde contra eos egressi Mauri multi pedites equitesque: sed eos sic exceperunt Christiani, ut denique in fugam actos persecuti sint usque ad portas castri: atque ita cum honore & nemine suorum amisso, redierunt ad stationem prædictam. * Ibi cum essent, Mauri Arnalfarachenses quotidie excurrebant, non sine aliqua jactura hominum nostrorum ac jumentorum: cui malo remedium posituri illi, consilio inter se habito, posuerunt insidias. Cum ergo solito more egressi essent Mauri, venissentque in præparatum sibi locum: prius quam cum omnino transissent, detexerunt insidias. Quod ipsis quidem nonnihil principio profuit: sed antequam se recipere possent, adeo acriter intercepti Christiani sunt, ut occiderint ceperintque plures quam

minutas aliquot viclorias

quam trecentos, persecutiquè sint usque in Arnalfarache, neque deinceps illi ausi sint amplius è sua munitione prodire.

153 Post hæc intellexit Magister quod Capitaneus quidam nauticus, Hispali missus, transisset Triana, venturusq; esset in Arnalfarache ad subsidium suorum ibidem existentium, itaque tetendit ei insidias: quas quidem evasit Maurus exerrans à via, affecuti tamen eum Christiani sunt; & occisis novem è comitatu, ipsummet dejecerunt de equo; parumque abfuit quin caperetur, nisi maximo numero erumpentes præfidiarii, periculo eum subtraxissent, quamvis non sine jaectura suorum.

referunt.

ANNOTATA.

a Vadum hoc, inquit Morgadus, est supra Alcalam duabus leucis, sed propter commoditatem transitus, utendum hoc circuitu fuit: vulgo est Vado de las Estacas. Cur autem ommissa commoditate, quam ad obsidionem formandam ex eadem parte fluminis præbere videbantur jam occupata oppida Cantillana, Guillena & Gerena, maluit Rex iterum trajicere flumen, paulo ante tanto labore transitum? Causam addit Morgadus, quia, ut ex illa parte occurreret classi, transeunda fuisset tota Axarapha, Mauris confertissima.

b Fulgo Torre del Caño, quæ hodieque permanet, sed modo nominatur Turris-pabulatorum, juncta magno Aqueductui (vulgo Caños de Carmona vocat, Romane magnificentie æmulum opus, ut in tabula videre est, Carmonæ deductum) distans à sinistra Bætis ripâ quarta circiter leucæ parte, ab urbe autem leucis duabus, & sex à vado prænominato de las Estacas.

c Confusa hæc narratio est, inquit Morgadus, dum tacetur,

qua ratione à Turri-aqueductus pervenerit exercitus ad ripam fluminis infra civitatem, vel ubi metatus sit prima castra: ex eo tamen quod mox dicitur Pelagius transisse fluvium infra Aznalpharache, colligimus castrorum locum fuisse media circiter leuca infra Hispalim. Ibi ergo steterit classis, ubi circa annum MDLX eruta fuit anchora antiquissima, & formæ prorsus differentis ab hodierno usu, quæ potuit à tempore hujus obsidionis ibi jacuisse.

d Cum fluvius ibi profundissimus sit, & maximas etiam naves usque Hispalim transmittat, fieri non potest ut eum Correa transiverit Vado sicuti impressum legitur, & bene observat Morgadus. Quid ergo Vitium fuerit transcribentis librarii, qui omissis syllabis aliquot legerit, à vado, ubi legendum erat à Puentelevado; fuerit autem sic dictus Pons eo loci positus, quia in medio ligneus attolli poterat & navibus præbere transitum. Pontem certe ibi fuisse probat Morgadus, ex pilis ibidem adhuc remanentibus, atque ad justam

intervalla dispositis, qui debent à praeter navigantibus magna cum cautela transiri, ne alterutro latere navis impingant.

e In tertia Hispalensis civitatis tabula, notantur velut rudera magni oppidi atque turriti, uno quadrante ab urbe, cum titulo S. Joannis del Foratche.

f Niebla, oppidum nunc, tunc ampla satis urbs, trans Rivum tintum sive Azecham, Hispali fere ad Occasum sita, intervallo circiter 10 leucarum.

g Iterum hic erratum videtur à librario, scribente Embarcandolos; est enim embarcar navigio imponere; neque satis commode id explicat Morgadus de fuga Mauro-rum ad navis suas, vel de captivo-rum transmissione ad castra Regia: quare credo scribendum fuisse Embarazandolos quod est impedire, confundere, vel Embargandolos, quod idem est.

h Tablada, inquit Morgadus, nomen ab eo habet, quod sit campus planus ac spatiosus (Latine Tabulatam diceremus) ab ip-sis Hispalensibus muris patens versus meridiem, atque adeo locus in quem translata castra dicit Chronica, magis ex fronte respiciebat civitatem, paulo amplius quam media leuca ab eadem distans, trans pontem Guadayræ, mediam Tabladam percurrentis, donec se in Batim immergat. Tam igitur commode il-luc subvehi omnia poterant, quam ad ipsam Batu ripam, meliusque muni-ri castra quam in uliginoso fundo, qualè ad Batim longo tractu esse scri-bit Morgadus. Zuniga num. 7. addit ibi hodie videri Eremitorium S. Mariae de Valme, atque ex traditione haberi quod ipso loco steterit sancti Regis ten-torium. In Lopezio Verbiim lib. 4. fol. 2.

dicitur, quod hoc loco plurima anti-quitatis monumenta cruantur: veluti tymbi, lapidæ ac vitreæ lampades, urnæ, numismata, & alia id genus, ex quibus Roma-norum sepulturam hic quon-dam fuisse intelligi potest.

i Zuniga, in Appendice ad Anna-les, pro an. 1247 num. 8, fatetur non doesse, qui putent totam hanc narra-tionem esse apocrypham: neque ipse pro ea fide jubere audeat: ad eius ta-men qualemcumque confirmationem ex Argote de Molina in 3 parte Nii-livii Andalusie, ipsam refert rith-mo vulgari expressam: qui cujus a-tatis sit nescitur, scitur autem etiam typis vulgatis fuisse ante annos du-centos. Non video nam in quomodo ru-plane fabulosa irrepere in Chronica hanc potuerit, nisi hac successu tempo-rum transcripta ex originali fuerit & transcribendo interpolata, quod probari deberet, non simpliciter praesumi. Ego ut inveni sic deus: penes aucto-res fides sit.

k Alcantaræ Magister VI D. Petrus Yañez, ab anno 1234 us-que ad 1254, cui Rex donavit Me-tellinum & Bienquerenciam, Cala-travæ Magister XII D. Ferdin-andus Ordoñez, ab anno 1243 ad 1254: sub quo Ordinem istum in-gressus est Regis Frater Alfonso, Dominus de Molina, licet uxorem fi-lios ac filias haberet, ut dicitur in Hi-storia trium Ordinum.

l Alcanizium, oppidum Legionis ad confinia Portugallie juxta Mi-randam-Durii: sed de Ordine ista nominato hæcenus nihil reperi: ut neque Morgadus eum nominat, unde intelligimus pridem eum extinctum esse, vel uni ex tribus aliis incorpo-ratum.

m Gelves, oppidulum seu vicus, Trianæ proximus ad occasum est.

Tablada
planities His-
pali pro-
pinqua.